

REMISSVAR

2022-06-27

Dnr: BO 2022-0077

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Träffsäkert (SOU 2021:101)

(dnr S2022/00436)

Inledning

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) som sedan den 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till vissa övergripande synpunkter samt till vissa förslag som Barnombudsmannen bedömer som särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Övergripande synpunkter

I utredningens direktiv anges att utredaren särskilt ska bedöma förslagets konsekvenser ur ett barnrättsligt perspektiv, bl.a. utifrån barnkonventionen.

I propositionen till inkorporering av barnkonventionen tydliggörs att lagstiftaren ska beakta och synliggöra konventionen genom att i förarbeten göra en tydlig koppling till rättigheterna i konventionen.¹ Att kopplingar görs till artiklar i barnkonventionen är ett viktigt led i implementeringen av konventionen eftersom rättstillämparen i stor utsträckning söker stöd i förarbeten. I propositionen betonas också (med en hänvisning till vad som uttrycks i strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige, proposition 2009/10:232) att det är viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen, präglas av ett barnrättsperspektiv. Det är viktigt, anges det, att barnets rättigheter uppmärksammas och fångas upp på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen i de fall där det kan vara av relevans. Kommittéväsendet har en central funktion när det gäller att föra in kunskap och olika perspektiv i det politiska systemet och att ta fram underlag för regeringens beslut inom olika områden. Om barnets rättigheter beaktas redan på utredningsstadiet och synliggörs i betänkanden, kan det bidra till att fördjupa diskussionen om de framlagda förslagen och ge ett bättre underlag inför det efterföljande lagstiftningsarbetet.²

Barnombudsmannen saknar tydliga analyser av på vilket sätt barnets rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas av utredningens förslag och bedömningar, dels i samband med varje förslag/bedömning, dels sammantaget. Barnombudsmannen saknar till exempel uppgifter om och i så fall hur barnets

¹ Proposition 2017/18:186, Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter, s. 74

² Prop. 2017/18:186, s. 95.

bästa i enlighet med artikel 3 i konventionen har bedömts. Andra bestämmelser i barnkonventionen som särskilt kan aktualiseras i sammanhanget är till exempel artikel 26 (rätten till social trygghet) och artikel 2 (rätten till icke-diskriminering).

I betänkandet nämns visserligen barnkonventionen på några ställen, främst i avsnitt 12.2.1 som handlar om att försörjningsansvaret för barn primärt bör ligga på föräldrarna och att statens stöd bör ges bara när deras resurser inte räcker. I linje med vad Barnombudsmannen framförde i sitt remissvar över utredningens promemoria En justerad indragningsbestämmelse i underhållsstödet³, vill Barnombudsmannen alltså understryka att en tydligare koppling till barnkonventionens rättigheter hade behövt göras vad gäller samtliga ställningstaganden och att utredningen på ett tydligt sätt hade analyserat förslagen utifrån rättigheterna.

Synpunkter på enskilda förslag

Barnombudsmannen ser övergripande positivt på utredningens förslag. I likhet med utredningen anser Barnombudsmannen att det är bekymmersamt att den ekonomiska familjepolitikens förmåga, att förbättra den ekonomiska standarden för barn som inte har ekonomiska förutsättningar att ha en god levnadsstandard utan stöd, har minskat betydligt. Det är angeläget att de barn som har störst behov av samhällets stöd får ta del av detta och att stöden därför är så träffsäkert utformade som möjligt.

Barnombudsmannen vill emellertid särskilt lyfta fram följande.

8.9 Fler hushåll med bostadsbidrag och avskaffat flerbarnstillägg för det andra barnet

Vad gäller förslaget om avskaffat flerbarnstillägg för andra barnet motiveras det delvis med att statens utgifter till följd av andra förslag i betänkandet förväntas öka. Det framkommer inte tydligt huruvida vissa barn genom dessa förslag löper risk att få en försämrad ekonomisk situation.

13.9 Avskaffat flerbarnstillägg för två och tre barn

Även vad gäller detta förslag är en motivering att medel som frigörs ska användas för att finansiera ökade utgifter för andra förslag i betänkandet. Inte heller vad avser detta förslag framgår tydligt huruvida vissa barn löper risk att få en försämrad ekonomisk situation.

Det är inte möjligt för Barnombudsmannen att ta ställning till vare sig 8.9 eller 13.9 utifrån att tydliga analyser av på vilket sätt barnets rättigheter enligt barnkonventionen kommer att påverkas av utredningens förslag och bedömningar saknas (jfr. ovan). Barnombudsmannen anser att i vart fall i dessa delar behöver analyser av konsekvenser för barns rättigheter genomföras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Föredragande i ärendet har varit juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen har även t.f. biträdande avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman

³ BO 2020-0211.